

søge grundloven ændret på en sådan måde, at der skabes sikkerhed eller i hvert fald mulighed for opfyldelse af de pågældende forpligtelser.⁹⁷

De spørgsmål, der i denne forbindelse har været særligt fremhævet i den offentlige debat om Danmarks tiltrædelse, er forholdet mellem den umiddelbart anvendelige fællesskabsret og senere dansk lovgivning (princippet om fællesskabsrettens såkaldte »forrang«), forholdet mellem fællesskabsretten og de materielle grundlovsbestemmelser (specielt bestemmelserne om frihedsrettighederne) samt fællesmarkedstraktatens ubegrænsede varighed. Disse tre spørgsmål vil blive gennemgået nedenfor under punkt 2, 3 og 4. Forinden vil forpligtelsen til umiddelbar anvendelse af visse fællesskabsregler, der er forudsætningen for, at disse spørgsmål overhovedet kan opstå, blive undersøgt under punkt 1.

1. Forpligtelsen til umiddelbar anvendelse af visse fællesskabsregler

a. Forpligtelsens indhold og muligheden for at opfylde den efter gældende dansk ret

Som medlem af De Europæiske Fællesskaber påtager Danmark sig en forpligtelse til at indrette sin retsorden på en sådan måde, at visse fællesskabsregler anvendes umiddelbart af danske domstole og administrative myndigheder. Denne forpligtelse følger af fællesmarkedstraktatens art. 177 og art. 189 og tilsvarende bestemmelser i de øvrige traktater sammenholdt med fællesskabsdomstolens praksis.

At en fællesskabsregel er umiddelbart anvendelig, vil sige, at den i sig selv skaber pligter eller rettigheder for den enkelte borger eller virksomhed i medlemsstaten. Fællesskabsreglen skal i den skikkelse, den har, anvendes af medlemsstaternes administrative myndigheder og domstole.

Som anført i afsnit I, punkt 4 b er det fast antaget i dansk ret, at en gyldigt indgået traktat ikke uden videre kan anvendes af dansk domstole og administrative myndigheder på lige fod med, endsige forud for, en sædvanlig dansk lov. En traktatbestemmelse kan ikke erstatte en manglende hjemmel i gældende intern dansk ret i tilfælde, hvor en sådan hjemmel kræves for de danske myndigheders virksomhed, og en traktatbestemmelse kan ikke

fortrænge en udtrykkelig intern retsregel, som den måtte stride imod.

Der må således gennem en ændring af gældende dansk ret skabes en hjemmel for den umiddelbare anvendelse i Danmark af de her omtalte fællesskabsregler, der er nævnt nedenfor under b.

b. Hvilke fællesskabsregler omfatter forpligtelsen?

Umiddelbart anvendelige er først og fremmest de fællesskabsakter, der kaldes »forordninger«, og som fællesmarkedstraktatens art. 189 beskriver således: »En forordning er almen gyldig. Den er bindende i alle enkeltheder og gælder umiddelbart i hver medlemsstat.«⁹⁸

De fællesskabsakter, der kaldes »beslutninger«, beskrives som bindende i alle enkeltheder for dem, de angiver at være rettet til. Beslutninger er derfor også umiddelbart anvendelige, når de er rettet til enkelte borgere eller virksomheder i medlemsstaterne. De fleste beslutninger rettes imidlertid til medlemsstaterne selv.

Der er også visse bestemmelser i selve traktaterne, der er umiddelbart anvendelige. Det drejer sig først og fremmest om bestemmelser, der regulerer forholdet mellem de enkelte virksomheder indbyrdes (især forbudet mod konkurrencebegrænsende aftaler og mod misbrug af en monopolstilling).⁹⁹ Også bestemmelser, der pålægger medlemsstaterne forpligtelser, kan dog medføre umiddelbare rettigheder for borgerne, men kun på betingelse af, at bestemmelsen ifølge sin karakter er egnet til at skabe retsvirkninger mellem medlemsstaterne og borgerne. Dette er tilfældet, såfremt bestemmelsen indeholder en klar og ubetinget forpligtelse for medlemsstaten, som hverken med hensyn til sin gennemførelse eller med hensyn til sine virkninger forudsætter en indgriben fra Fællesskabernes institutioner, og som ikke overlader noget skøn til medlemsstaten med hensyn til gennemførelsen.¹⁰⁰

Domstolen har endelig i enkelte afgørelser fastslået, at bestemmelser i særlige tilfælde kan være umiddelbart anvendelige.¹⁰¹ I de trufne afgørelser synes Domstolen at anlægge samme retningslinjer, som den har benyttet ved afgørelsen af, om traktatbestemmelser, der pålægger medlemsstaterne forpligtelser, er umiddelbart anvendelige. Direktiver og beslutninger